

Vesilaitosyhdistys
Vattenverksföreningen VVY

**Vesihuoltolaitosten riittävän
henkilöstön turvaaminen
epidemiatilanteessa
- ehdotuksia
toimintatavoiksi 18.3.2020**

Vesihuoltolaitosten riittävän henkilöstön turvaaminen epidemiatilanteessa - ehdotuksia toimintatavoiksi

- Nämä VVY:n ehdotukset toimintatavoiksi on koostettu hyödyntäen seuraavia lähteitä
 - VVY:n sähköpostiviesti 5.3.2020
 - MMM:n ja STM:n vesihuoltolaitoksille 13.3.2020 antamat suositukset https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/stm-ja-mmm-ohjeistavat-vesihuoltolaitoksia-varautumaan-koronaviruksen-aiheuttamaan-tautiepidemiaan
 - vesihuoltolaitosten sisäiset ohjeet
- Kooste on tarkoitettu vesihuoltolaitoksille tueksi omien toimenpiteiden suunnittelemiseksi. Soveltamisessa on syytä ottaa huomioon
 - toimenpiteen soveltuvuus laitoksen toimintaan
 - viranomaisten antamat suositukset ja määräykset
 - laitosten kannattaa antaa sisäisesti mahdollisimman selkeitä ohjeita ja määräyksiä toiminnasta.

Koronavirusepidemiasta

- Ajankohtaisia tietoja koronaviruksesta sekä toimintaohjeita löytyy Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivuilta <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19>
- Tietoa ja neuvontaa koronaviruksesta valtioneuvoston sivuilla <https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta>

Vesihuolto ja koronavirusepidemia

- Tämän hetkisen tiedon mukaan koronaviruksen leviämistä talousveden välityksellä ei pidetä todennäköisenä. Raakavesien kontaminoituminen viruksilla on epätodennäköistä, mutta jos vesilaitoksen raakaveteen päätyisi koronaviruksia, vedenkäsittely, erityisesti desinfiointi kloorilla, UV-valolla ja/tai otsonilla, tuhoaa ne tehokkaasti.
- Työterveyslaitoksen (TTL) arvion mukaan koronaviruksesta ei aiheudu erityistä riskiä jätevedenpuhdistamoilla työskenteleville. Etenkin taudin loppuvaiheessa virusta erittyy todennäköisesti myös ulosteeseen, mutta jätevedessä se laimenee suureen tilavuuteen. Asianmukaisesta suojautumisesta ja hygieniasta pitää kuitenkin huolehtia. Näin voidaan tartunta ehkäistä, vaikka virusta sattuisi olemaan jätevesissä tai -lietteissä. Lisätietoja TTL:n uutisesta ja suojautumistoimenpiteistä löytyy VVY:n uutisesta <https://www.vvy.fi/ajankohtaista/uutiset/uudesta-koronaviruksesta-covid-19-ei-ole-todettu-aiheutuvan-erityista-riskia-jatevesityontekijoille/>
- Maailman terveysjärjestö WHO:n yhteenveto koronaviruksesta talousveden ja jätevesien näkökulmasta löytyy täältä <https://www.who.int/publications-detail/water-sanitation-hygiene-and-waste-management-for-covid-19>

Vesihuolto ja koronavirusepidemia

- Vesihuolto, eli puhtaan talousveden toimitus ja jätevesien poisjohtaminen ja asianmukainen käsittely, on yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittinen palvelu, jonka on toimittava aina.
- Koronaviruksen aiheuttama epidemia voi vaikuttaa vesihuoltolaitosten toimintaan ennen kaikkea henkilöstön riittävyyden ja materiaalien ja palveluiden saatavuuden kautta.
- Vesihuoltopalveluiden jatkuvuuden turvaamiseksi vesihuoltolaitokset varautuvat erilaisin toimenpitein turvaamaan tärkeimpien toimintojen ylläpitämiseksi tarvittavan henkilöstön riittävyys sekä materiaalien ja palveluiden saatavuus.
- Vesihuollon turvaamisen tehtävät, ml. vesihuoltolaitokset, vesikemikaalituotanto ja -logistiikka ovat 17.3.2020 määriteltyjä yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisiä aloja, joiden toiminnan kannalta välttämättömän henkilöstön lapsille tulisi varmistaa nykyisessäkin tilanteessa kouluissa järjestettävä esiopetus ja 1-3 luokkien lähiopetus. https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/yhteiskunnan-toiminnan-kannalta-kriittisten-alojen-henkilosto

Ehdotuksia toimintatavoiksi vesihuoltolaitoksille riittävän henkilöstön varmistamiseksi

- tueksi ja ideoiksi laitosten oman toiminnan
suunnitteluun, omassa toiminnassa soveltuvin osin
hyödynnettäväksi

Riittävän henkilöstön varmistaminen vesihuoltopalvelun jatkuvuuden kannalta tärkeisiin tehtäviin

- Päivitetään tai määritellään tämän hetkisen tilanteen mukaiset vesihuoltopalvelun tuottamiseksi välttämättömät tehtävät. Välttämättömät avaintoiminnot ja -tehtävät pitäisi olla määriteltynä vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelmassa.
- Työntekijöiden riittävyys välttämättömien tehtävien hoitamiseen priorisoidaan ja varmistetaan.
- Nimetään avaintehtäviä hoitaville henkilöille sijaiset ja varmistetaan sijaisten osaaminen.
- Työntekijöiden riittävyyttä välttämättömiin tehtäviin voidaan varmistaa esimerkiksi seuraavasti:
 - siirtämällä kiireettömiä tehtäviä hoitavaa henkilökuntaa (esim. mittarin vaihdot, ennakoiva kunnossapito, esimiehet) osaamisen puitteissa vesihuoltopalvelun jatkuvan tuottamisen kannalta kriittisiin tehtäviin
 - kutsumalla töihin entisiä työntekijöitä, esim. eläkkeelle jääneet, kausityöntekijät ja harjoittelijat
 - ostamalla työ palveluna
 - tekemällä yhteistyötä muiden vesihuoltolaitosten tai kunnan kanssa
- Hallituksen 17.3.2020 linjausten mukaan vesihuolto on määritelty kriittiseksi alaksi, jonka henkilöstön lapsille järjestetään päivähoito ja alaluokkinen lähiopetus. Henkilöstöstä on kuitenkin syytä kartoittaa pienten lasten vanhemmat, sillä heidän töihin pääsynsä voi vaikeutua.
- Henkilöstöstä on syytä kartoittaa riskiryhmiin kuuluvat, jotta se osataan ottaa huomioon töiden suunnittelussa.

Työjärjestelyt työpaikan sisäisten tartuntakontaktien minimoimiseksi

- Samoissa tiloissa työtä tekevien (lähikontaktit) määrä pidetään mahdollisimman pienenä.
- Vain välttämätön liikkuminen työpisteiden välillä sallitaan ja turha oleskelu toisten työpisteissä kielletään.
- Työnteon lähikontaktien määrää rajoitetaan jakamalla työntekijät pysyviin pienryhmiin, jotka eivät kohtaakaan työn aikana toisiaan.
- Paikanpäällä työskenteleville järjestetään henkilökohtaiset ja erilliset työpisteet ainakin työvuoroittain.
- Vähennetään samaan aikaan paikan päällä olevien työntekijöiden määrää työaikajärjestelyin.
- Kentällä työskentelevät lähtevät työtehtäviin mahdollisuuksien mukaan suoraan kotoa.
- Osa työntekijöistä ns. kotireservissä, jossa oltava tavoitettavissa ja tietyn vasteajan kuluessa työkohteessa.
- Pidetään kaikki työpaikan sisäiset kokoukset ja yhteydenpito muuten kuin kasvotusten, esimerkiksi Teamsin, Skypein tai puhelimen avulla.
 - Varmistetaan, että henkilökunnalla on käytössä ja osataan käyttää etäkokousovelluksia.
- Jaksotetaan paikan päällä olevan henkilöstön tauot pienryhmittäin useampaan ajankohtaan siten, että lähikontaktien määrä ei lisäänty taukojen aikana.

Työjärjestelyt työpaikan sisäisten tartuntakontaktien minimoimiseksi - etätyöt

- Ohjataan henkilöstöä mahdollisuuksien mukaan tekemään etätöitä kotona.
 - Varmistetaan työvälineiden soveltuvuus etätöihin (esim. etäyhteydet) sekä työtapojen ja laitteiden tietoturvallisuus.
 - Tarvittaessa muutetaan työtehtäviä etätöihin soveltuviksi.
 - Työpuhelimet ja kannettavat tietokoneet ohjeistetaan ottamaan mukaan kotiin.
- Etätyöstä suositellaan yleensä tehtäväksi kirjallinen sopimus. Siinä sovitaan esimerkiksi etätyön tekemisen määrä, ajankohta, pääasiallinen paikka ja tehtävät.
- Tartuntavaaran vuoksi karanteenissa oleva henkilö voi tehdä etätöitä.
- TTL:n sivuilta löytyy tietoa työnantajille ja työntekijöille etätöistä <https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-etatyohon>

Työjärjestelyt ulkopuolisten tartuntakontaktien minimoimiseksi

- Ei oteta vastaan vierailijoita.
- Vain välttämättömät palveluntarjoajat otetaan vastaan toimipisteisiin ja oman henkilöstön kontaktit heidän kanssa pidetään lyhyinä.
- Ulkopuolisten tahojen kanssa pidettävät kokoukset järjestetään muuten kuin kasvotusten, esimerkiksi Teams-, Skype- tai puhelinkokouksina.
 - Varmistetaan, että henkilökunnalla on käytössä ja osataan käyttää etäkokoussovelluksia.
- Sallitaan vain välttämätön työmatkustus.
- Kiireettömät asiakaskäynnit, esim. mittarinvaihdot, siirretään myöhempään ajankohtaan.
- Asiakkaiden yhteydenotot ohjataan käynnin sijaan puhelimeen ja sähköpostiin. Asiakaspalvelupiste voidaan sulkea.

Vuoronvaihtokäytännöt

- Vuoronvaihdon järjestetään siten, että eri vuoron työntekijät eivät kohtaa fyysisesti.
 - Tiedonvaihto vuorojen välillä tehdään kirjallisesti (esim. käyttöpäiväkirja, sähköpostiviesti) tai puhelimitse.
- Yhteisten työpisteiden pinnat ja työvälineet puhdistetaan heti työvuoron aluksi kertakäyttöisellä puhdistuspyyhkeellä tai käsihuuhteeseen kastellulla paperilla. Puhdistettavia kohteita ovat esimerkiksi:
 - Työkalut
 - Valvomon näppäimistöt ja pinnat
 - Laitteiden ohjauspaneelit
 - Kokousvälineet
 - Puhelimet
 - Auton sisäpinnat, autonavaimet

Työtilojen puhtaudesta huolehtiminen

- Jokaisen työntekijän on ylläpidettävä hyvää hygieniää ja huolehdittava omien työvälineiden puhtaudesta.
- Työympäristön pinnat ja yhteiset työvälineet pidetään puhtaina.
 - Siivousta lisätään ja puhdistusvälineiden helppo saatavuus eri tiloissa varmistetaan.
 - Jokainen pyyhkii pinnat puhtaiksi käytön jälkeen, esimerkiksi yhteisissä taukutiloissa ja muissa sosiaalityloissa.
 - Jokainen pesee tai laittaa astianpesukoneeseen käyttämänsä astiat heti käytön jälkeen.
- Yhteiset työvälineet puhdistetaan kertakäyttöisellä puhdistuspyyhkeellä tai käsihyyhteeseen kastellulla paperilla ennen välineen käyttöön ottoa. Tällaisia työvälineitä ovat esimerkiksi työkalut, valvomon näppäimistöt ja pinnat, laitteiden ohjauspaneelit, kokousvälineet, puhelimet ja auton sisäpinnat.
- Työpaikalle saapumisen jälkeen vaihdetaan vaatteet, erityisesti jalkineet.
- TTL:n ohjeet siivoukseen <https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-siivoukseen>

Hyvät hygieniakäytännöt

- Henkilökuntaa muistutetaan hyvistä hygieniakäytännöistä viruksen leviämisen estämiseksi.
- Jokaisen työntekijän on ylläpidettävä hyvää hygieniaa.
- Tervehditään muuten kuin kättelemällä tai halaamalla.
- Sosiaali-tilojen ja vessojen yhteyteen laitetaan ohjeet käsienpesuun ja yskimiseen.
 - THL:n tulostettava ohje: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/infektioiden-ehkaisy-ja-torjuntaohjeita/kasienpesu-ja-yskiminen>
 - TTL:n ohjeet <https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-kasienpesu-ja-yskiminen>
- Varmistetaan, että saippuaa, paperikäsipyyhkeitä, käsihuuhdetta ja suojakäsineitä on saatavilla.
- Muistutetaan, ettei silmiä, nenää tai suuta pitäisi kosketella kuin puhtain käsin.
- Pidetään kaikissa kohtaamisissa riittävä fyysinen etäisyys (1-2 m) ja pidetään fyysiset kohtaamiset lyhyinä (max 15 min).
- Vältetään koskettamasta paljaalla kädellä helposti likaantuvia pintoja, esimerkiksi valokatkaisijoita, ovenkahvoja ja kaiteita.
- Työpaikalle saapumisen jälkeen on syytä vaihtaa vaatteet, erityisesti jalkineet.

Sairastapaukset ja tartuntavaarassa olleet

- Ohjeistetaan lievistäkin hengitystieinfektion oireista (nuha, yskä, kuume) kärsiviä sairastamaan kotona.
 - Voidaan ottaa käytäntö, jossa esim. viikon sairaspoissaoloon riittää ilmoitus esimiehelle.
- Tartuntatautilääkäri voi harkintansa mukaan määrätä sairastuneen kanssa lähikontaktissa olleet karanteeniin. Päätöksen tekevälle lääkärille on syytä kertoa määräyksen vaikutuksista yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisen vesihuoltopalvelun toimintaan ja, jos henkilöstön riittävyyden varmistaminen edellyttää, ehdottaa, että määräys sallisi työskentelyn siten, että kontaktit rajataan mahdollisimman vähäisiksi.
- Ulkomaanmatkoilta palaavat sopivat työhön paluun ajankohdasta ja poissaolosta yhdessä työnantajansa kanssa. Suosituksena kahden viikon karenssi ennen työhön paluuta.
- Toimintaohjeita sairastuneille antavat kaupunkien ja kuntien terveydenhuolto.
- Kunnan terveystoimintaa ja työterveyshuoltoa kannattaa käyttää apuna, jos määräysten soveltaminen herättää kysymyksiä.

Palveluntarjoajien ja materiaalitoimittajien häiriöihin varautuminen

- Vesihuoltolaitoksen toimintavarmuuden kannalta välttämättömien palveluiden ja materiaalien toimitusvarmuus nyt ja epidemian laajentuessa selvitetään ja pyydetään palveluntuottajia päivittämään tilannetietoa tarvittaessa.
 - Vesihuoltolaitosten kriittisesti tarvitsemat materiaalit ja palvelut ovat kriittisiä aloja, joiden työntekijöiden lapsille pitäisi turvata päivähoito ja alaluokkien lähiopetus.
- Välttämättömien kemikaalien ja materiaalien varastot pidetään mahdollisten toimittajien tuotantokatkosten varalta normaalia täydempinä. Tuotantoprosessien jatkuvuus voi olla vaarassa, mikäli tehtaalla ilmenee tartuntoja. Etenkin kansainvälisiin kuljetuksiin saattaa tulla katkoja.
- Välttämättömiä palveluja ovat esim. laboratoriot, operointi-, kunnossapito- ja huoltopalvelut ja niiden alihankkijat (esim. verkoston, pumppujen, koneiden ja laitteiden osalta, loka-autot ja viemäreiden spoolaus, kaivinkoneet, kuorma-autot, asbestinpurku), automaatio, tietoliikenne, IT, sähkö, lietteen kuljetus ja käsittely, talouspalvelut ja palkanmaksu.

Muu ohjeistus

- Suositetaan työmatkoilla muita kuin julkisia liikennevälineitä. Pidetään matkoilla käsineitä.
- Vesihuoltolaitosten on syytä varmistaa yhdessä muiden alueen vesihuoltolaitosten, viranomaisten, keskeisten vesihuollon asiakkaiden ja palveluntuottajien kanssa, että toimintaohjeet yhteistyötä edellyttäviin tilanteisiin ovat ajan tasalla.
- Varmistetaan mikrobiologista altistusta koskevan ohjeistuksen ja käytäntöjen asianmukaisuus jäteveden ja lietteen parissa työskentelevien osalta. Varmistetaan suojainten saatavuus ja riittävyys. TTL:n työturvallisuusoppaassa vesihuoltolaitoksille annetaan ohjeistusta mikrobiologisten vaarojen hallintaan:
<https://www.ttl.fi/vesihuoltolaitosten-tyoturvallisuus-opas/riskien-tunnistus-ja-hallintakeinot/biologiset-vaarat/>

Työehtojen huomioon ottaminen työjärjestelyissä

Valmiuslain voimaantulo voi merkitä poikkeamista normaaleista työehdoista

- Työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 7 §:n mukaan työnantajan on noudatettava vähintään valtakunnallisen, asianomaisen alalla edustavana pidettävän työehtosopimuksen (yleissitova työehtosopimus) määräyksiä. Moni vesihuoltolaitos on myös jäsenenä jossain työnantajajärjestössä.
- Eri työnantajajärjestöt ovat antaneet jäsenilleen työehtosopimustensa ja työlainsäädännön soveltamiseen epidemiatilanteessa liittyviä ohjeita:
 - Kuntatyönantajien ohjeessa 4.3.2020 viitataan lainsäädäntöön ja KVTES:n määräyksiin. <https://www.kt.fi/sopimukset/ohjeet/kvtes/koronavirus-kuntatyopaikoilla>.
 - Avaintyönantajat AVAINTA ry:n ohjeessa 13.3.2020 viitataan lainsäädäntöön ja AVAINTES:n määräyksiin: <http://www.avainta.fi/ajankohtaista/uutiset/ohjeistus-mahdollisen-koronavirusepidemian-varalle>.
 - Elinkeinoelämän keskusliiton ohjeet 16.3.2020 <https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/2020/03/16/ek-suosittelee-yrityksia-varautumaan-koronaviruksen-mahdolliseen-laajamittaiseen-leviamiseen/>.
 - Energiateollisuus ry on lähettänyt jäsenlaitoksilleen tiedotteen 13.3.2020 sähköpostilla.

Lisätietoja

- Työterveyslaitoksen toimintaohje tartuntojen ehkäisemiseen: <https://www.ttl.fi/toimintaohje-tyontekijoille-wuhanin-koronaviruksen-tartunnan-ehkaisyyn/>
- Työterveyslaitoksen ohje jätevesityöntekijöille: <https://www.ttl.fi/uudesta-koronaviruksesta-covid-19-ei-ole-todettu-aiheutuvan-erityista-riskia-jatevesityontekijoille/>
- Työterveyslaitoksen ohjeistus siivoukseen: <https://www.ttl.fi/ohjeistus-siivoukseen-covid-19/>
- Työterveyslaitoksen toimintaohje työpaikoille: <https://www.ttl.fi/tyoterveyslaitoksen-toimintaohje-yrityksille-koronavirusepidemiaan-varautumiseksi/>

Lisätietoja:

Ratamestarinkatu 7 B
00520 HELSINKI

Puhelin 09 868 9010
Sähköposti vvy@vvy.fi
www.vvy.fi